

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (prvá komora)

z 21. februára 2013 (*)

„Priame životné poistenie – Rožná daň týkajúca sa poisťovacích ťinností – Smernica 2002/83/ES – ťlánok 1 ods. 1 písm. g) a ťlánok 50 – Pojem ‚ťlenský štát záväzku‘ – Poisťovňa usadená v Holandsku – Poistník, ktorý uzatvoril poistnú zmluvu v Holandsku a presunul svoje obvyklé bydlisko do Belgicka po uzatvorení zmluvy – Slobodné poskytovanie služieb“

Vo veci C-243/11,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa ťlánku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Rechtbank van eerste aanleg te Brussel (Belgicko) zo 6. mája 2011 a doručený Súdnemu dvoru 20. mája 2011, ktorý súvisí s konaním:

RVS Levensverzekeringen NV

proti

Belgickému kráľovstvu,

SÚDNY DVOR (prvá komora),

v zložení: predseda prvej komory A. Tizzano, sudcovia A. Borg Barthet, M. Ileši?, E. Levits (spravodajca) a J.-J. Kasel,

generálna advokátka: J. Kokott,

tajomník: M. Ferreira, hlavná referentka,

so zreteňom na písomnú ťasť konania a po pojednávaní zo 14. júna 2012,

so zreteňom na pripomienky, ktoré predložili:

- RVS Levensverzekeringen NV, v zastúpení: S. Lodewijckx a A. Claes, advocaten,
- belgická vláda, v zastúpení: M. Jacobs a J. C. Halleux, splnomocnení zástupcovia,
- estónska vláda, v zastúpení: M. Linntam, splnomocnená zástupkyňa,
- rakúska vláda, v zastúpení: C. Pesendorfer, splnomocnená zástupkyňa,
- Európska komisia, v zastúpení: N. Yerrell, K.-P. Wojcik a F. Wilman, splnomocnení zástupcovia,

po vypoťutí návrhov generálnej advokátky na pojednávaní 6. septembra 2012,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu ťlánku 1 ods. 1 písm. g) a ťlánku

50 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2002/83/ES z 5. novembra 2002 o životnom poistení (Ú. v. ES L 345, s. 1; Mim. vyd. 06/006, s. 3), ako aj článkov 49 ZFEÚ a 56 ZFEÚ.

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi RVS Levensverzekeringen NV (ďalej len „RVS“) a Belgickým kráľovstvom v súvislosti so zaplatením ročnej dane zo zmlúv o životnom poistení.

Právny rámec

Právo Únie

3 Smernica 2002/83 bola s účinnosťou od 1. novembra 2012 zrušená smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2009/138/ES z 25. novembra 2009 o začatí a vykonávaní poistenia a zaistenia (Solventnosť II) (Ú. v. EÚ L 335, s. 1). Na spor vo veci samej sa však vzťahuje smernica 2002/83.

4 Odôvodnenie 3 smernice 2002/83 znie takto:

„Je potrebné realizovať vnútorný trh s priamym životným poistením tak z hľadiska práva usadiť sa, ako aj slobody poskytovať služby v členských štátoch, aby bolo ľahšie pre poisťovne s ústredím v spoločensťve kryť záväzky situované v rámci spoločensťva a umožniť poistencom, aby si mohli zvoliť nielen poisťovateľov so sídlom vo svojej vlastnej krajine, ale aj poisťovateľov, ktorí majú sídlo v spoločensťve a vykonávajú svoju činnosť v iných členských štátoch.“

5 Odôvodnenie 13 uvedenej smernice stanovuje:

„Z praktických dôvodov je žiadateľné definovať poskytovanie služieb so zohľadnením tak prevádzky poisťovateľov, ako aj miesta, v ktorom sa budú kryť záväzky. Preto treba definovať aj záväzok...“

6 Odôvodnenie 55 smernice 2002/83 uvádza:

„V niektorých členských štátoch poisťovacie transakcie nepodliehajú žiadnej forme nepriameho zdaťovania, pričom väčšina používa špeciálne dane a iné formy príspevkov. Štruktúry a sadzby týchto daní a príspevkov sa značne líšia medzi členskými štátmi, v ktorých sa používajú. Je žiadateľné, aby sa zabránilo existujúcim rozdielom vedúcim k deformáciám súťaže v poisťovacích službách medzi členskými štátmi. Do následnej harmonizácie používanie daňových systémov a iných foriem príspevkov upravených členskými štátmi, v ktorých boli zatvorené záväzky, pravdepodobne naprávi tento problém a je na členských štátoch dojednať, aby sa zabezpečilo, že tieto dane a príspevky sa budú vyberať.“

7 Článok 1 ods. 1 uvedenej smernice stanovuje:

„Na účely tejto smernice:

...

d) „záväzok“ znamená záväzok reprezentovaný jedným z druhov poistenia alebo operácií uvedených v článku 2;

...

g) „?lenský štát záväzku“ znamená ?lenský štát, v ktorom má poistník svoje obvyklé bydlisko, alebo ak je poistenec [...] právnickou osobou, ?lenský štát, v ktorom sa nachádza jej prevádzka, ktorej sú týka zmluva;

h) „?lenský štát poskytovania služieb“ znamená ?lenský štát záväzku, ak je záväzok krytý pois?ov?ou alebo pobo?kou nachádzajúcou sa v inom ?lenskom štáte;

...“

8 Pod?a ?lánku 32 tej istej smernice:

„1. Rozhodným právom pre zmluvy týkajúce sa ?inností uvedených v tejto smernici je právo ?lenského štátu záväzku. Ak to však právo tohto štátu umož?uje, zmluvné strany sa môžu rozhodnú? pre právo inej krajiny.

2. Ak je poistník fyzickou osobou a má bydlisko v inom ?lenskom štáte ako v štáte, ktorého je štátnym príslušníkom, zmluvné strany sa môžu rozhodnú? pre právo ?lenského štátu, ktorého je štátnym príslušníkom.

...“

9 ?lánok 36 smernice 2002/83, nazvaný „Informácie pre poistníkov“, stanovuje:

„1. Pred uzavretím poistnej zmluvy sa poistníkovi oznámia aspo? informácie uvedené v prílohe III bod A.

2. Poistenec bude informovaný po?as trvania zmluvy o každej zmene týkajúcej sa informácií uvedených v prílohe III bod B.

...“

10 ?lánok 41 uvedenej smernice, nazvaný „Sloboda poskytova? služby: oznámenie vopred domovskému ?lenskému štátu“, znie takto:

„Každá pois?ov?a, ktorá má zámer vykonáva? ?innos? po prvýkrát v jednom alebo viacerých ?lenských štátoch na základe slobody poskytova? služby, najprv informuje príslušné orgány domovského ?lenského štátu, uvedie povahu záväzkov, ktoré navrhuje kry?.“

11 ?lánok 50 smernice 2002/83, nachádzajúci sa v hlave IV s názvom „Ustanovenia týkajúce sa práva usadi? sa a slobody poskytova? služby“, nazvaný „Zdanenie poistného“, stanovuje:

„1. Bez toho, aby tým bola dotknutá akáko?vek následná harmonizácia, každá poistná zmluva podlieha výlu?ne nepriamym daniam a obdobným odvodom z poistného v ?lenskom štáte záväzku...

2. Právom rozhodným pre zmluvy pod?a ?lánku 32 nie je dotknutá platná da?ovoprávna úprava.

3. Do budúcej harmonizácie bude každý ?lenský štát uplat?ova? na tie pois?ovne, ktoré kryjú záväzky umiestnené na jeho území, svoje vlastné vnútroštátne ustanovenia pre opatrenia, aby zabezpe?il vyberanie nepriamych daní a obdobných poplatkov splatných pod?a odseku 1.“

Belgické právo

12 § 173 Zákonníka o rozličných poplatkoch a daniach (§alež len „CDTD“) stanovuje:

„Poisťovacie ťinnosti podliehajú roťnej dani, ak sa riziko nachádza v Belgicku.

Riziko poisťovacej ťinnosti sa považuje za nachádzajúce sa v Belgicku vtedy, keď tam má poisťník obvyklé bydlisko alebo, pokiaľ je poisťník právnickou osobou, keď sa na belgickom území nachádza prevádzkareť tejto právnickej osoby, na ktorú sa vzťahuje zmluva.

...

Pod pojmom prevádzkareť v zmysle druhého odseku sa rozumie miesto skutočného vedenia právnickej osoby a akékoľvek iné stále zastúpenie tejto právnickej osoby bez ohľadu na jeho formu.“

13 § 175/3 CDTD uvádza:

„Daťová sadzba na zmluvy ťykajúce sa životných poistení, aj v prípade ich viazanosti na investičný fond, a na dohody o doživotnom dôchodku alebo ťasovo obmedzenom dôchodku, pokiaľ ich uzatvoria fyzické osoby, sa zníži na 1,10 %.

Pojem životné poistenie označuje poistenie osôb paušálnej povahy, pri ktorom vznik poistnej udalosti závisí výlučne od dťžky ľudského života.“

14 § 176/1 CDTD stanovuje, že výška daťovej povinnosti sa vypočíta z celkovej sumy poistného, z osobných príspevkov a z príspevkov zamestnávateľa zvýšených o výdavky, ktoré majú zaplatiť alebo znášať v priebehu zdaťovacieho obdobia buť poisťníci, alebo poistené osoby a ich zamestnávateľa.

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

15 RVS je holandskou poisťovacou spoločnosťou, ktorá nemá v Belgicku ani miesto skutočného vedenia, ani pobočku, organizačnú zložku, zástupcu alebo obchodné sídlo. RVS uzatvorila zmluvy o životnom poistení s určitým počtom osôb, ktoré mali v ťase podpisu poistnej zmluvy bydlisko v Holandsku, následne sa však odsťahovali do Belgicka.

16 RVS a belgická daťová správa vedú spor v súvislosti s otázkou, či sa ročná dať so sadzbou 1,10 % z poisťovacích ťinností vykonaných fyzickými osobami, zavedená s účinnosťou od 1. januára 2006, musí zaplatiť aj zo zmlúv o životnom poistení uzatvorených s poisťovateľom usadeným v Holandsku, ktorý nemá v Belgicku prevádzkareť, pokiaľ mal poisťník v ťase podpisu poistnej zmluvy bydlisko v Holandsku, no následne sa odsťahoval do Belgicka.

17 RVS po konzultácii s Belgickým kráľovstvom 29. januára 2009 predložila „so všetkými výhradami“ vyhlásenie ťykajúce sa roťnej dane z poisťovacích ťinností za zdaťovacie obdobia 2006 a 2007, v ktorom uviedla celkovú sumu poistného 801 178 eur za rok 2006 a 702 636 eur za rok 2007. Belgická daťová správa jej uložila dať 8 813 eur za zdaťovacie obdobie 2006 a 7 729 eur za zdaťovacie obdobie 2007, ktoré RVS zaplatila 4. februára 2009 stále so všetkými výhradami.

18 Keťže RVS usúdila, že túto dať nemá povinnosť zaplatiť, 16. júna 2009 podala na daťovú správu žiadosť o vrátenie, ktoré tento orgán rozhodnutím z 1. septembra 2009 zamietol ako nedôvodné.

19 Dňa 30. apríla 2010 podala RVS proti rozhodnutiu z 1. septembra 2009 žalobu na

vnútroštátny súd.

20 Na uvedenom súde sa účastníci konania vo veci samej rozchádzali vo výklade článku 1 ods. 1 písm. g) a článku 50 smernice 2002/83, najmä pokiaľ ide o otázku, či sa miesto obvyklého bydliska poistníka má určiť podľa dátumu prijatia záväzku, alebo podľa dátumu platby poistného.

21 Za týchto podmienok Rechtbank van eerste aanleg te Brussel rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Má sa článok 50 smernice 2002/83... vykladať tak, že mu odporuje vnútroštátna právna úprava, akou je článok 173 a článok 175/3 [CDTD], podľa ktorej podliehajú poisťovacie činnosti (najmä činnosti týkajúce sa životného poistenia) ročnej dani, ak sa riziko nachádza v Belgicku, najmä ak má poistník svoje obvyklé bydlisko v Belgicku, alebo v prípade, že je poistník právnickou osobou, ak sa prevádzkareň tejto právnickej osoby, ktorej sa zmluva týka, nachádza na belgickom území, bez toho, aby sa zohľadnilo miesto bydliska poistníka v čase uzatvorenia zmluvy?

2. Bránia zásady práva Spoločenstva vyplývajúce z článkov 49 [ZFEÚ] a 56 [ZFEÚ], ktoré sa týkajú odstránenia všetkých obmedzení voľného pohybu osôb a služieb medzi členskými štátmi, vnútroštátnej právnej úprave, akou je článok 173 a článok 175/3 [CDTD], podľa ktorej podliehajú poisťovacie činnosti (najmä činnosti týkajúce sa životného poistenia) ročnej dani, ak sa riziko nachádza v Belgicku, najmä ak má poistník svoje obvyklé bydlisko v Belgicku, alebo v prípade, že je poistník právnickou osobou, ak sa prevádzkareň tejto právnickej osoby, ktorej sa zmluva týka, nachádza na belgickom území, bez toho, aby sa zohľadnilo miesto bydliska poistníka v čase uzatvorenia zmluvy?“

O prejudiciálnych otázkach

O prvej otázke

22 Prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 50 smernice 2002/83 vykladať tak, že bráni tomu, aby členský štát vyberal nepriamu daň z príspevkov na životné poistenie hradených poistníkmi fyzickými osobami s obvyklým pobytom v tomto členskom štáte, pokiaľ boli dotknuté poistné zmluvy podpísané v inom členskom štáte, v ktorom mali uvedení poistníci v čase podpisu zmluvy svoje obvyklé bydlisko.

23 V súlade s ustálenou judikatúrou treba pri výklade ustanovenia práva Únie zohľadniť nielen jeho znenie, ale aj jeho kontext a ciele sledované právnou úpravou, ktorej je súčasťou (pozri najmä rozsudky zo 17. novembra 1983, Merck, 292/82, Zb. s. 3781, bod 12; zo 14. júna 2001, Kvaerner, C-191/99, Zb. s. I-4447, bod 30; z 1. marca 2007, Schouten, C-34/05, Zb. s. I-1687, bod 25, a z 19. júla 2012, ebookers.com Deutschland, C-112/11, bod 12).

24 Ako vyplýva z odôvodnenia 3 smernice 2002/83, táto smernica bola prijatá vzhľadom na potrebu realizovať vnútorný trh s priamym životným poistením tak z hľadiska práva usadiť sa, ako aj slobody poskytovať služby v členských štátoch, aby sa poisťovníam s ústredím v Únii umožnilo krytie záväzkov situovaných v jej rámci a aby sa umožnilo poistníkom zvoliť si nielen poisťovateľov so sídlom vo svojom členskom štáte, ale aj poisťovateľov, ktorí majú sídlo v Únii a vykonávajú svoju činnosť v iných členských štátoch.

25 Keďže nepriame zdaňovanie zmlúv o životnom poistení nie je v súčasnosti predmetom harmonizácie na úrovni Únie, ako bolo konštatované aj v odôvodnení 55 smernice 2002/83, v niektorých členských štátoch poisťovacie činnosti nepodliehajú žiadnej forme nepriameho zdaňovania, pričom iné na ne uplatňujú špeciálne dane a iné formy príspevkov, ktorých štruktúra a sadzby sa značne líšia.

26 Z toho istého odôvodnenia vyplýva, že zákonodarca Únie chcel prijatím smernice 2002/83 zabrániť tomu, aby sa existujúce rozdiely premietli do skreslenia hospodárskej súťaže poisťných služieb medzi členskými štátmi, a s výhradou následnej harmonizácie usúdil, že uplatnenie daňového režimu, ako aj iných foriem príspevkov upravených členským štátom, v ktorom bol prijatý záväzok, je spôsobilé napraviť takúto nevýhodu.

27 Preto článok 50 smernice 2002/83, nachádzajúci sa v hlave IV tejto smernice, ktorá zahŕňa ustanovenia týkajúce sa práva usadiť sa a slobody poskytovať služby, vo svojom odseku 1 stanovuje, že bez toho, aby tým bola dotknutá akákoľvek následná harmonizácia, každá poisťná zmluva podlieha výlučne nepriamym daniam a obdobným odvodom z poisťného v členskom štáte záväzku. Členský štát záväzku je v súlade s článkom 1 ods. 1 písm. g) tejto smernice definovaný ako členský štát, v ktorom má poisťník svoje obvyklé bydlisko, pokiaľ je fyzickou osobou.

28 V tejto súvislosti RVS, ako aj estónska vláda v podstate tvrdia, že článok 50 ods. 1 smernice 2002/83 v spojení s článkom 1 ods. 1 písm. g) tejto smernice sa má vykladať tak, že členským štátom záväzku je členský štát, v ktorom má poisťník svoje obvyklé bydlisko v čase uzatvorenia zmluvy o životnom poistení, a že v nadväznosti na presahovanie tohto poisťníka do iného členského štátu pri zachovaní jeho poisťnej zmluvy ostáva uvedený členský štát záväzku nezmenený. Vo vzťahu k tejto situácii obhajujú výklad pojmu „členský štát záväzku“, ktorý kvalifikujú ako „statický“.

29 Naproti tomu belgická a rakúska vláda, ako aj Európska komisia usudzujú, že členský štát záväzku sa určuje v čase zaplatenia poisťného, z ktorého sa má vybrať daň. Tieto vlády a Komisia sa prikládajú k výkladu uvedeného pojmu, ktorý hodnotia ako „dynamický“.

30 Najprv treba v tejto súvislosti uviesť, že článok 1 ods. 1 písm. g) smernice 2002/83, ktorý obsahuje definíciu „členského štátu záväzku“ v zmysle tejto smernice, nedefinuje dátum, ku ktorému je vhodné určiť obvyklé bydlisko poisťníka, ani nespresuje, či skutkové zmeny, ku ktorým došlo v obvyklom bydlisku poisťníka počas trvania zmluvy o životnom poistení, môžu ovplyvniť definovanie členského štátu záväzku.

31 Rovnako článok 50 ods. 1 smernice 2002/83 nespresuje, že treba zohľadniť obvyklé bydlisko poisťníka v čase uzavretia poisťnej zmluvy, ani nestanovuje iný jediný relevantný čas na určenie členského štátu, ktorý má právomoc podrobiť poisťnú zmluvu nepriamym daniam a obdobným odvodom počas celého jej trvania napriek prípadnej zmene obvyklého bydliska poisťníka, ku ktorej došlo v čase trvania poisťnej zmluvy.

32 Analýza článku 50 ods. 1 smernice 2002/83 v spojení s článkom 1 ods. 1 písm. g) tejto smernice totiž neumožňuje konštatovať, že obvyklé bydlisko poisťníka predstavuje relevantné kritérium na určenie členského štátu, ktorý má právomoc podrobiť poisťnú zmluvu nepriamym daniam a obdobným odvodom z poisťného.

33 Ako však správne uvádza Komisia, obvyklé bydlisko poisťníka je svojou povahou kritériom, ktoré sa môže meniť najmä v priebehu dlhodobej zmluvy, akou je zmluva o životnom poistení.

34 Preto voľba takéhoto kritéria, ako aj skutočnosť, že znenie článku 50 ods. 1 smernice

2002/83 neobsahuje odkaz na obvyklé bydlisko poistníka v ?ase uzavretia poistnej zmluvy alebo v inom jedinom relevantnom ?ase, vedú skôr k tzv. dynamickému výkladu tohto ustanovenia.

35 Pokiaľ ide ?alej o všeobecnú štruktúru smernice 2002/83, po prvé treba konštatovať, že z analýzy ?lánku 50 ods. 3 tejto smernice vyplýva, že ?lenský štát, ktorý má právomoc uložiť da?, uplatňuje svoje vnútroštátne ustanovenia týkajúce sa opatrení na zabezpečenie vyberania predmetných nepriamych daní a poplatkov. Toto ustanovenie však neumožňuje posúdiť spôsob, akým sa určuje tento príslušný ?lenský štát.

36 Na rozdiel od tvrdenia RVS totiž použitie pojmov „poisťovne, ktoré kryjú záväzky umiestnené na jeho území“ v určitých jazykových zneniach tohto ustanovenia, ako sú napríklad francúzske a holandské znenie, na označenie podnikov, na ktoré príslušný ?lenský štát uplatňuje uvedené opatrenia, neumožňuje dospieť k záveru, že daňová právomoc sa určuje k dátumu podpisu poistnej zmluvy.

37 Okrem okolnosti, že formulácia použitá v uvedených zneniach môže byť predmetom rozličných výkladov, keďže môže označovať tak podpis poistnej zmluvy, ako aj miesto, kde sa nachádzajú záväzky, ako uviedla generálna advokátka v bode 40 svojich návrhov, protirečia výkladu, ktorý navrhuje RVS, aj iné jazykové znenia, napríklad anglické znenie. Toto znenie, v ktorom sú jasne označené podniky, ktoré kryjú záväzky nachádzajúce sa v danom ?lenskom štáte, totiž neobsahuje nijaký odkaz na uzatvorenie alebo podpis poistnej zmluvy.

38 Po druhé, pokiaľ ide o ?lánok 32 ods. 1 smernice 2002/83, na ktorý poukazujú RVS a estónska vláda a ktorý stanovuje, že rozhodným právom pre zmluvy týkajúce sa ?inností uvedených v tejto smernici je právo ?lenského štátu záväzku, treba konštatovať, že hoci je skutočne možné vykladať toto ustanovenie v zmysle, že rozhodné právo sa nemôže meniť, pokiaľ poistník premiestni svoje obvyklé bydlisko, táto okolnosť neznamena, že takýto výklad treba zvoliť aj pri výklade ?lánku 50 ods. 1 tejto smernice.

39 Na jednej strane, ako bolo uvedené v bode 30 tohto rozsudku, definícia „?lenský štát záväzku“ obsiahnutá v ?lánku 1 ods. 1 písm. g) smernice 2002/83 nespresuje primeraný dátum, ku ktorému je vhodné určiť obvyklé bydlisko poistníka. Preto, ako uviedla generálna advokátka v bode 43 svojich návrhov, keďže relevantný dátum nie je súčasťou definície výrazu „?lenský štát záväzku“, možno tento výraz definovať rozlične v závislosti od ustanovenia, v ktorom je použitý.

40 Na druhej strane ?lánok 50 ods. 2 smernice 2002/83 stanovuje, že právo uplatniteľné podľa ?lánku 32 tejto smernice nemá vplyv na dotknutú platnú daňovú úpravu, čo preukazuje, ako poukázala generálna advokátka v bode 45 svojich návrhov, nezávislosť uplatniteľného práva a platnej daňovej úpravy.

41 Po tretie estónska vláda tvrdí, že ?lánok 41 smernice 2002/83, ktorý stanovuje, že každá poisťovňa, ktorá má zámer vykonávať ?innosť po prvýkrát v jednom alebo vo viacerých ?lenských štátoch na základe slobody poskytovať služby, je povinná o tom najprv informovať príslušné kontrolné orgány domovského ?lenského štátu, pričom uvedie povahu rizík a záväzkov, ktoré navrhuje kryť, bráni tzv. dynamickému výkladu pojmu „?lenský štát záväzku“. Ak by sa totiž určenie obvyklého bydliska poistníka malo zakladať na dátume zaplatenia poistného, mohlo by dôjsť k situácii, keď poisťovňa v rámci slobody poskytovať služby vykonáva svoju ?innosť v inom ?lenskom štáte ako domovský ?lenský štát bez toho, aby si toho bola vedomá a aby o tom najprv informovala kontrolné orgány.

42 V tejto súvislosti treba uviesť, že v situácii, o akú ide vo veci samej, môže okolnosť, že obvyklé bydlisko poistníka sa premiestnilo do iného ?lenského štátu, ako je ?lenský štát, v ktorom je usadená poisťovňa, s ktorou bola uzavretá zmluva o životnom poistení, spôsobiť, že sa na

uvedenú situáciu budú vzťahovať ustanovenia týkajúce sa slobodného poskytovania služieb nezávisle od daňovej úpravy uplatnenej na predmetnú zmluvu. Na možnosť odvolávať sa na ustanovenia Zmluvy o FEÚ týkajúce sa slobodného poskytovania služieb totiž stačí, aby sa služby poskytovali štátnym príslušníkom členského štátu na území iného členského štátu (pozri v tomto zmysle rozsudok z 28. októbra 1999, Vestergaard, C-55/98, Zb. s. I-7641, bod 18).

43 Smernica 2002/83 vo svojom článku 1 ods. 1 písm. h) tiež stanovuje, že členský štát poskytovania služieb znamená členský štát záväzku, ak je záväzok krytý poisťovňou nachádzajúcou sa v inom členskom štáte. Z odôvodnenia 13 tejto smernice vyplýva, že z praktických dôvodov sa poskytovanie služieb definuje so zohľadnením jednak prevádzkarne poisťovne, jednak miesta, v ktorom sa budú kryť záväzky.

44 Odpoveď na otázku, do akej miery sa povinnosti vyplývajúce z článku 41 smernice 2002/83 vzťahujú na poisťovňu, ktorá je zmluvne viazaná s poistníkom, ktorého obvyklé bydlisko sa nachádza v inom členskom štáte, ako je členský štát, kde má prevádzkareň táto poisťovňa, a to z dôvodu zmeny bydliska poistníka počas trvania zmluvy, vyplýva z výkladu uvedeného článku 41 v spojení s ustanoveniami uvedenými v predchádzajúcom bode, no nemá vplyv na určenie členského štátu, ktorý má právomoc vykonať zdanenie v zmysle článku 50 ods. 1 smernice 2002/83.

45 Po štvrté treba konštatovať, že okolnosť, že poistník musí byť v súlade s prílohou III časťou A smernice 2002/83, na ktorý odkazuje článok 36 ods. 1 tejto smernice, pred uzatvorením zmluvy informovaný o daňovej úprave platnej pre druh poistenia, ale nemusí byť o tejto úprave informovaný počas trvania poistnej zmluvy, ako vyplýva z prílohy III časti B smernice 2002/83, na ktorý odkazuje článok 36 ods. 2 tejto smernice, neznamena, že nemožno zvoliť tzv. dynamický výklad článku 50 ods. 1 smernice 2002/83.

46 Je totiž nesporné, že pokiaľ neexistuje harmonizácia na úrovni Únie, môže členský štát kedykoľvek zaviesť alebo zrušiť nepriame dane z poisťovacích činností alebo zmeniť ich sadzbu alebo daňový základ. Ani článok 36 ods. 2 smernice 2002/83 a príloha III časť B tejto smernice však nepredpokladajú informovanie poistníka v prípade takej zmeny, ku ktorej by došlo v daňovej úprave toho istého štátu. Preto ak by sa aj pristúpilo k tzv. statickému výkladu článku 50 ods. 1 uvedenej smernice, poistník by sa mohol ocitnúť v situácii, keď sa daňová úprava pôvodne uplatnená na poistnú zmluvu podstatne zmení bez toho, aby bola poisťovňa povinná oznámiť mu takéto zmeny.

47 Preto je potrebné konštatovať, že znenie článku 50 ods. 1 smernice 2002/83, ako aj jeho výklad v spojitosti s inými ustanoveniami tejto smernice umožňujú jeden aj druhý výklad tohto ustanovenia a že treba určiť jeho dosah najmä z hľadiska cieľov, ktoré uvedené ustanovenie a smernica 2002/83 ako celok sledujú.

48 Článok 50 ods. 1 smernice 2002/83 tým, že stanovuje, že každá poistná zmluva podlieha výlučne nepriamym daniam a obdobným odvodom z poistného v členskom štáte záväzku, sleduje cieľ pridelenia právomoci zdanenia poistné zo životného poistenia len jednému členskému štátu a týmto spôsobom chce zabrániť dvojitému zdaneniu takéhoto poistného.

49 Hoci z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že takéto pridelenie právomoci sa musí v najväčšej možnej miere zakladať na vecnom a objektívnom kritériu (pozri v tomto zmysle rozsudok Kvaerner, už citovaný, bod 52), nič nenaznačuje, že pridelenie právomoci vykonané podľa tohto kritéria musí ostať nezmenené počas celého trvania zmluvy.

50 Kritérium zvolené v smernici 2002/83 predpokladá, že právomoc členského štátu vyberať nepriame dane a obdobné odvody z poistného závisí od existencie spojitosti medzi územím tohto

ľenského štátu a poistníkom, založenej obvyklým bydliskom tohto poistníka.

51 Dôsledkom tzv. statického výkladu ľánku 50 ods. 1 smernice 2002/83 by bolo uprednostnenie spojitosti existujúcej v ľase podpisu poistnej zmluvy na úkor aktuálnej spojitosti existujúcej v ľase zaplattenia poistného.

52 Ako však uvádzajú RVS aj belgická vláda, pokiaľ ide o nepriame dane z poistného, okolnosťou, v dôsledku ktorej vzniká daňová povinnosť, nie je uzavretie poistnej zmluvy, ale zaplattenie poistného.

53 Z toho vyplýva, že ľenským štátom s právomocou zdaníť poistné by mal byť ľenský štát, s ktorého územím má poistník spojitosť v ľase zaplattenia tohto poistného vo forme obvyklého bydliska, a že treba zvoliť tzv. dynamický výklad ľánku 50 ods. 1 smernice 2002/83.

54 Toto konštatovanie nie je spochybnené potrebou určiť obvyklé bydlisko poistníka pri každej platbe poistného.

55 Aj v prípade opačného výkladu, podľa ktorého sa obvyklé bydlisko poistníka určuje len raz, a to v ľase podpisu poistnej zmluvy, by sa totiž po každej zmene ľenského štátu obvyklého bydliska poistníka muselo v ľase zaplattenia poistného preukázať, aké bolo obvyklé bydlisko tohto poistníka v ľase uzavretia poistnej zmluvy.

56 Pokiaľ však ide o dlhodobé zmluvy, akými sú ľasto zmluvy o životnom poistení, predloženie dôkazov o obvyklom bydlisku poistníka v ľase uzavretia poistnej zmluvy sa môže ukázať ľažšie ako poskytnutie dôkazov o súľasnej situácii tohto poistníka.

57 ľalej treba skúmať ľánok 50 ods. 1 smernice 2002/83 z ľadiska jeho účelu spoľívajúceho v zabránení tomu, aby sa existujúce rozdiely medzi platnými daňovými úpravami v rôznych ľenských štátoch premietli do skreslenia hospodárskej súľaže poistných služieb medzi ľenskými štátmi.

58 Smernica 2002/83 naviazaním právomoci zdaňovať poistné na obvyklé bydlisko poistníka sleduje zaručenie toho, že ponuky životného poistenia prístupné poistníkovi budú podliehať rovnakému daňovému režimu nezávisle od ľenského štátu, v ktorom je poisťovňa usadená, a že v dôsledku toho výber poskytovateľa služieb životného poistenia nebude ovplyvnený úvahami týkajúcimi sa zdanenia tohto poistného. Poisťovne tak nie sú zvýhodnené alebo znevýhodnené viac či menej výhodnou daňovou úpravou vo svojom ľenskom štáte pôvodu a môžu sa zúľastovať na hospodárskej súľaži rovnoprávne s poisťovňami usadenými v ľenskom štáte obvyklého bydliska poistníka.

59 Zaručiť takúto rovnoprávnosť a zabrániť skresľovaniu hospodárskej súľaže zabezpečením toho, že na existujúcu zmluvu a na prípadnú novú zmluvu sa bude vzťahovať rovnaký daňový režim, však umožňuje len tzv. dynamický výklad ľánku 50 ods. 1 smernice 2002/83.

60 Ako uviedla generálna advokátka v bodoch 67 a 70 svojich návrhov, medzi existujúcimi poistnými zmluvami a poistnými zmluvami potenciálne uzatvorenými s inou poisťovňou dochádza k hospodárskej súľaži, kde je v hre zmena poisťovne zo strany poistníka, hoci táto súľaž má obmedzenejšiu povahu ako súľaž medzi ponukami nových poistných zmlúv. Možnosť zachovať si aj po zmene ľenského štátu obvyklého bydliska uplatnenie daňovej úpravy platnej v ľenskom štáte, v ktorom mal poistník obvyklé bydlisko v ľase uzavretia poistnej zmluvy, výhodnejšej ako daňová úprava platná v ľenskom štáte, v ktorom sa nachádza jeho nové obvyklé bydlisko, je spôsobilá odradiť poistníka od zmeny poisťovne. V prípade tzv. dynamického výkladu ľánku 50

ods. 1 smernice 2002/83 však nedochádza k takémuto odrádzaniu spojenému s daňovými úvahami.

61 Z toho vyplýva, že ciele sledované článkom 50 ods. 1 smernice 2002/83 umožňujú zohľadniť zmenu obvyklého bydliska poistníka.

62 Treba ešte preveriť, či je takýto výklad zlučiteľný so všeobecným účelom smernice 2002/83. Ako bolo pripomenuté v bode 24 tohto rozsudku, táto smernica sleduje realizáciu vnútorného trhu s priamym životným poistením tak z hľadiska práva usadiť sa, ako aj slobody poskytovať služby v členských štátoch, aby sa poisťovníam s ústredím v Únii umožnilo krytie záväzkov situovaných v rámci nej a aby sa poistníkom umožnilo zvoliť si nielen poisťovateľa so sídlom vo svojom členskom štáte, ale aj poisťovateľa, ktorí majú sídlo v Únii a vykonávajú svoju činnosť v iných členských štátoch.

63 Keďže otázka tzv. statického alebo dynamického výkladu článku 50 ods. 1 smernice 2002/83 sa nastojuje vtedy, keď sa členský štát obvyklého bydliska poistníka v čase podpisu poistnej zmluvy líši od členského štátu obvyklého bydliska v čase platby poistného a keď sa poisťovňa nachádza alebo sa predtým nachádzala v inom členskom štáte, ako je členský štát obvyklého bydliska poistníka, je vhodné skúmať výklad tohto ustanovenia z hľadiska slobodného poskytovania služieb.

64 Z toho hľadiska treba iste pripustiť, že zmena daňového režimu uplatniteľného na poistnú zmluvu z dôvodu, že poistník preukázal svoje obvyklé bydlisko v inom členskom štáte, ako je členský štát, v ktorom je usadená poisťovňa, s ktorou podpísal zmluvu, prináša so sebou dodatočnú záťaž pre poisťovňu, keďže táto poisťovňa sa musí oboznámiť s odlišnými daňovými normami a uplatňovať ich, hoci sa mohla rozhodnúť, že poistné služby nebude v uvedenom členskom štáte poskytovať.

65 Treba však pripomenúť, ako bolo uvedené v bode 46 tohto rozsudku, že pokiaľ neexistuje harmonizácia na úrovni Únie, môže členský štát kedykoľvek zaviesť alebo zrušiť nepriame dane z poisťovacích činností alebo zmeniť ich sadzbu alebo daňový základ. Preto ak by sa aj pristúpilo k tzv. statickému výkladu článku 50 ods. 1 smernice 2002/83, poisťovne by sa mohli ocitnúť v situácii, keď by sa aj bez zmeny členského štátu príslušného na zdaňovanie poistného zaali na poistné, ktoré vyberajú, vzťahovať nové daňové normy.

66 Pokiaľ ide o tvrdenie, ktoré predložili RVS a estónska vláda v súvislosti s dodatočnými nákladmi a s administratívnymi ťažkosťami spôsobenými potrebou informovať sa o členskom štáte obvyklého pobytu poistníka počas celého trvania poistnej zmluvy, ako aj o platnom daňovom režime v tomto členskom štáte, treba na jednej strane uviesť, že informovanie poisťovne a poistníkom v prípade sťahovania sa normálne predpokladá alebo že môže byť v každom prípade upravené zmluvne. Na druhej strane sa povinnosť informovať sa o platnej právnej úprave vyžaduje práve tak v rámci tzv. statického výkladu článku 50 ods. 1 smernice 2002/83, ako aj v rámci tzv. dynamického výkladu tohto článku. Okrem toho v situáciách, keď sa poistenie poskytne v rámci slobodného poskytovania služieb a aj poisťovňa, aj poistník opustili členský štát poskytovania služieb, môže tzv. statický výklad uvedeného ustanovenia ukladať poisťovní povinnosť informovať sa o daňovom režime členského štátu, s ktorým už ani ona, ani poistník nemajú žiadnu spojitosť.

67 Pokiaľ ide o riziko vypovedania poistnej zmluvy v prípade sťahovania poistníka do iného členského štátu, ako je členský štát, v ktorom sa nachádzalo jeho obvyklé bydlisko v čase uzavretia zmluvy, na ktoré poukazuje estónska vláda, za predpokladu, že takéto riziko existuje, toto riziko nevyplýva priamo z tzv. dynamického výkladu článku 50 ods. 1 smernice 2002/83, ale z budúceho a hypotetického konania poisťovne, a teda sa musí považovať za príliš okrajové a

nepriamo na to, aby mohlo ovplyvniť výklad tohto ustanovenia.

68 Preto je potrebné dospieť k záveru, že tzv. dynamický výklad článku 50 ods. 1 smernice 2002/83 lepšie umožní dosiahnuť ciele zabrániť dvojitému zdaneniu a skresľovaniu hospodárskej súťaže, pričom je zlučiteľný so všeobecným cieľom smernice týkajúcim sa realizácie vnútorného trhu v odvetví priameho životného poistenia najmä z hľadiska slobodného poskytovania služieb.

69 Vzhľadom na všetko predchádzajúce treba na prvú otázku odpovedať v tom zmysle, že článok 50 smernice 2002/83 sa má vykladať tak, že nebráni tomu, aby členský štát vyberal nepriamu daň z poistného na životné poistenie hradeného poistníkmi fyzickými osobami s obvyklým pobytom v tomto členskom štáte, pokiaľ boli dotknuté poistné zmluvy podpísané v inom členskom štáte, v ktorom mali uvedení poistníci v čase podpisu zmluvy svoje obvyklé bydlisko.

O druhej otázke

70 Vzhľadom na odpoveď na prvú otázku nie je potrebné odpovedať na druhú otázku.

O trovách

71 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdnym dvor (prvá komora) rozhodol takto:

Článok 50 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2002/83/ES z 5. novembra 2002 o životnom poistení sa má vykladať tak, že nebráni tomu, aby členský štát vyberal nepriamu daň z poistného na životné poistenie hradeného poistníkmi fyzickými osobami s obvyklým pobytom v tomto členskom štáte, pokiaľ boli dotknuté poistné zmluvy podpísané v inom členskom štáte, v ktorom mali uvedení poistníci v čase podpisu zmluvy svoje obvyklé bydlisko.

Podpisy

* Jazyk konania: holandčina.